

OHJE YHDYSKUNTAJÄTEVEDENPUHDISTAMOIDEN JA VIEMÄRIVERKOSTOJEN POIKKEUS- JA HÄIRIÖTILANTEITA VARTEN

Poikkeus- ja häiriötilanteista on aina ilmoitettava viipymättä puhdistamon ympäristöluvan valvojalle Lupa- ja valvontavirastoon. Poikkeus- ja häiriötilanteita ovat mm. puhdistamon ohijuoksutukset, pumppaamoiden ja viemäriverkostoiden ylivuodot, laiterikot, tulipalot jne. eli tilanteet, joissa esikäsiteltyä tai puhdistamatonta jätevettä pääsee/on päässyt ympäristöön.

Häiriö- tai poikkeustilanteissa tulee toimia seuraavasti:

- Tee välittömästi tai viimeistään seuraavana arkipäivänä ilmoitus tilanteesta lupa- ja valvontavirastoon puhdistamon valvojalle YLVA-järjestelmän kautta, sähköpostilla tai puhelimitse. Lisäksi ilmoitus tulee tehdä kunnan ympäristön- ja terveydensuojeluviranomaiselle.

Ilmoita valvojalle:

- Päästön aika ja paikka (kartta /koordinaatit)
- Tapahtuman syy sekä kuvaus jäteveden kulkeutumisesta maastossa ja vastaanottava vesistö
- Arvio tilanteen kestosta ja jätevesien vuotomäärästä
- Vuotopaikan erityispiirteet esim. sijainti pohjavesialueella
- Muut havainnot ympäristöstä esim. kalakuolemat
- Tilaa vesistö- ja kuormitusnäytteenotto konsultilta
 - Ainakin **yli 100 m³ käsittelemättömän jäteveden ohitukset** puhdistamolla/verkostossa/pumppaamolla tai pienemmät vuotopaikan mukaan (esim. pohjavesi- ja luonnonsuojelualueet, vedenottoaika tai uimarannan läheisyys).

Vesistönäytteenotto:

Näytteenotto tehdään viipymättä päästön tapahduttua, mutta viimeistään seuraavana päivänä. Näytepaikkojen määrän ja sijoittelun tarve riippuu päästön kestosta ja suuruudesta, joten näytteenotossa tulee käyttää tapauskohtaista harkintaa.

Näytteenotto tulee tehdä seuraavien periaatteiden mukaisesti:

Vesinäytteet otetaan uomasta välittömästi päästöpaikan ylä- ja alapuolelta sekä jonkin matkaa uomasta alavirtaan päin (esim. noin 20–1000 m), uoman virtaamasta ja päästön kulkeutumisen mukaan. Virtavesistöistä otettavat näytteet voidaan ottaa joko rannalta tai sillalta huomioiden työturvallisuus ja näytteiden edustavuus.

Mikäli päästö kulkeutuu suoraan mereen tai järveen, vesinäytteitä otetaan kolmesta (3) paikasta, ainakin yksi päästöpaikan välittömästä läheisyydestä sekä esim. kahdelta muulta paikalta häiriöpäästön suuruuden mukaan (välimatka päästöpaikkaan ohjeellisesti noin 20–500 metriä).

Näytteenotossa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan olemassa olevia vesistö tarkkailupisteitä ja tarkkailun tulokset tallennetaan ympäristöhallinnon VESLA-vedenlaaturekisteriin (laboratorio/konsultti tallentaa).

Vesinäytteiden ottajan tulee ensisijaisesti olla vesi- ja vesistönäytteenottoon sertifioitu näytteenottaja tai vastaavalla tavalla päteväytynyt henkilö ja näytteet tulee analysoida akkreditoitussa laboratorioissa standardoiduilla ja akkreditoituilla tai muilla yleisesti hyväksytyillä ja käytössä olevilla menetelmillä. Määrittämissä tulisi ensisijaisesti käyttää Suomen ympäristökeskuksen suosittelemia luonnonvesien määrittämissä menetelmiä ([Laatusuosikset ympäristöhallinnon vedenlaaturekistereihin vietävälle tiedolle](#)).

Vesistönäytteistä tehdään ainakin seuraavat analyysit:

- aistinvaraiset arviot vedestä (haju, ulkonäkö, väri, sameus, mahd. öljykalvo, leväesiintymät, järvillä näkösyvyys)
- lämpötila
- pH
- happipitoisuus ja hapen kyllästysaste
- sähkönjohtavuus
- sameus
- kiintoaine
- E. coli –bakteerit
- suolistoperäiset enterokokit
- kokonaisfosfori
- kokonaistyyppi
- ammoniumtyppi
- COD(Mn)
- öljyhiilivedyt C10-C40 (jos on havaittavissa öljykalvoa)
- Näytteenoton yhteydessä tulee virtavesissä arvioida myös uoman virtaama

Laajojen ja pitkäkestoisten päästöjen tapauksissa (yli 1 000 m³ ja/tai yli viisi päivää kestänyt ohitus/ylivuoto) tehdään myös seuraavat määritykset:

- liukoinen fosfaattifosfori PO₄-P (0,4 µm suodatus)
- nitraatti-nitriittitypen summa
- BOD₇.

Näytteitä otetaan tarvittaessa usealta eri syvyydeltä. Pääsääntönä on, että järvillä ja merialueilla näytteet otetaan pinnasta (1 m), vesipatsaan puolivälistä sekä pohjasta (p-1). Syvillä järvillä ja merialueille näytteitä otetaan lisäksi 5 metrin välein ja harppauskerrosta syvemmällä 10 metrin välein. Jokivesillä näytteet otetaan pääsääntöisesti metri pinnan alapuolelta. Jätevesipäästöt voivat kulkeutua joki- ja järvivesissä erityisesti pohjan myötäisesti, minkä vuoksi näytteenottoa on mielekästä ulottaa pohjan läheiseen kerrokseen. Mikäli tarkkailua tehdään olemassa olevilta näytepisteiltä (Vesla-pisteet), käytetään vastaavia näytteenottosyvyyyksiä kuin aikaisemmassa näytteenotossa.

Näytteenotto uusitaan tarvittaessa. Uusintänäytteenotoista sovitaan erikseen Lupa- ja valvontaviraston valvojan kanssa.

Jätevesinäytteet:

Puhdistamo-ohitusten yhteydessä otetaan myös ohitusvedestä näytteet. Ylimääräinen näytteenotto toteutetaan tarkkailuohjelmassa esitetyn mukaisesti.

Tiedottaminen:

Ylivuodoista/ohituksista, jotka ovat määrältään suuria tai sellaisista, joilla on vaikutusta alapuolisen vesistön käyttöön, tulee tiedottaa. Tiedote tulee toimittaa vähintään vaikutusalueen vedenkäyttäjille, vesialueen omistajille ja tarvittaessa alueella toimivalle medialle. Tiedottamisesta ensisijaisesti vastaa verkoston/puhdistamon omistaja, josta ylivuoto tapahtunut. Jos vuodolla on vaikutusta esim. uimarantaan tai vedenottoon, niin tiedottamisessa on tehtävä yhteistyötä terveydensuojeluviranomaisten kanssa.

Alueen siivoaminen:

Ylivuodon jälkeen jätevesien purkualue tarkastetaan ja tarvittaessa siivotaan jäteveden mukana kulkeutuneet roskat pois. Purkuojat on tarvittaessa myös kalkittava ja/tai ojat ruopattava lietteen poistamiseksi ja hygieenisen haitan vähentämiseksi. Mahdollisessa ruoppauksessa tulee huomioida vesistön ominaisuudet (herkät vesistöt, kalataloudelliset erityispiirteet kuten, taimenen kutualueet tms.), joten ennen mahdollista ojan kunnostusta tulee olla yhteydessä Lupa- ja valvontaviraston valvojan.

Tulosten toimittaminen ja yhteenveto:

Vesinäytteiden tulokset sekä niistä tehty yhteenvetoraportti tulee toimittaa viipymättä Lupa- ja valvontavirastoon valvojalle ja kirjaamon osoitteeseen kirjaamo@lv.fi sekä lisäksi kuntaan ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisille.

Raporttiin tulee sisällyttää tiedot päästön määrästä, kestosta ja näytteenoton yhteydessä tehdyistä havainnoista sekä toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi ja toistumisen estämiseksi. Tulosten arvioinnissa tulee ottaa huomioon mm. laimenemisolosuhteet ja mahdolliset aikaisemmat tulokset. Raporttiin tulee liittää kartta, johon on merkitty ylivuotopaikka ja näytteenottopaikat (koordinaatit). Tulokset tulee lisäksi tallentaa pintaveden Vesla-vedenlaaturekisteriin.

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihe: 0295 254 000

kirjaamo@lv.fi | lv.fi